

voorbij is. En dan wordt het dag. Heelemaal dag. Nu klinkt het woord der belofte: „Hij zal voor Hem henengaan....”

En de priester telt.... Hij rekent.... Hij telt zijn jaren en die van zijn vrouw. En hij twijfelt: „Waarbij zal ik dat weten?”

Zoo zijn wij menschen.... Bidden om de vervulling van de beloften Gods; en wanneer God dan vervulling toezegt, dan gaan wij rekenen, en dan twijfelen we. Ja, immers God kan niet worden nagerekend: Hij moet geloofd worden.

En wanneer de priester twijfelt, dan is God de trouwe. Trouw aan Zichzelf, maar ook trouw aan Zijn zwakke kind.

Zacharias krijgt straf.

En hij krijgt een teeken.

Teeken en straf zijn één.

Gods trouw weet den weg te vinden om tegelijk het ongeloof te bestraffen en het geloof een steun te bieden, zoodat Zijn kind, door Hem gebogen, tegelijk boete kan doen en in aanbidding zijn God kan verheerlijken.

Doch onder Zijn straffen van den twijfelaar, en bij het ongeloof van Zijn priester houdt God toch woord.

Door de bezoeking van Zacharias heen loopt naar Zijn woord de lijn van vermindering van den druk der kastijding en de verlevendiging van de hoop op vervulling van Gods belofte parallel. „Gij zult stom zijn, totdat deze dingen geschied zullen zijn.”

In de geboorte-ure van het koninkrijk der hemelen laat God aan Zijn volk zien, hoe Hij doet met den twijfel en het ongeloof Zijner kinderen.

Hij belooft: Gij zult een zegen zijn.

Hij spreekt het uit: Ik zal bij U zijn.

Gij zult het mogen zeggen: Immanuel!

En wanneer gij dan om een zegen hebt gebeden in deze adventsdagen, dan gaat gij rekenen. En dan groeit de twijfel in uw hart. Dan snijdt uw ongeloof de hope weer af. Dan zegt ge: „Waarbij zal ik dat weten?”

En menigmaal moet God dan kastijden. Hij maakt u stom. Hij ontnemt u de mogelijkheid om u uit te spreken tegen Hem, tegen wien ge u zoo hebt misdragen. Het wordt dan heel donker vaak.

Ja, in die donkerheid ontvangt ge uw straf, wijl ge niet hebt geloofd.

En toch is er Gods zegen in, indien ge maar geloovig verstaat, wat God doet. Hij wil u toonen, dat Hij de machtige is in uw leven, dat Hij de beschikking heeft over uw hart. Opdat gij u aan Hem zoudt overgeven. Door Zijn straf wil Hij zich openbaren als de Getrouwe aan Zijn eigen Woord.

Maar, gij, die in donkerheid doolt om eigen ongeloof: gij moogt het weten, dat die God, die getrouw is aan Zijn Woord, ook Zijn beloften houdt.

Opdat gij moed zoudt grijpen. En geloovig Kerstfeest zoudt wachten.

Misschien is het donker geworden in uw ziel; door uw eigen schuld.

O, zie, wat God doet. Zie, wat Hij gedaan heeft.

Bid om te kunnen en te willen zien.

Dan zult ook gij, naarmate de dag der vervulling van Kerstfeest nadert, ontheven worden van den druk van uw straf. Dan zult ook gij al meer wandelen in het Licht. Tot de jubel doorbreekt: „Geloofd zij de Heere... want Hij heeft verlossing tweegebracht Zijn volk!”

Dan viert ge Kerstfeest.

J. W.

KERKELIJK LEVEN

Mag met een verbeterde bijbelvertaling langer gedraaid?

X.

Uitgangspunt voor de bespreking van deze urgente kwestie is het rapport, dat in deze materie op de Synode van 1917 werd uitgebracht en de conclusies, welke daar werden aangenomen. De Synode achtte een herziening van de Statenvertaling niet bestial noodzakelijk.

Ten opzichte van de wenschelijkheid stond zij anders. Het rapport onderscheidde daarbij tusschen het groote bezwaren. De laatste zou de moeite niet loonen. Het gaf de voorkeur aan de tweede. Toch meende het rapport, en de Synode sloot zich daarbij aan, dat de Synode daartoe niet zelf het initiatief moest nemen, omdat nog te veel voorarbeid moest worden verricht.

Het bezwaar van den vóór-arbeid is thans weggenomen. Bijna een derde van heel de Schrift is door Gereformeerde Godgeleerden sindsdien opnieuw vertaald en gekommentarieerd. Dit mag voldoende geacht om met den definitieven vertalingsarbeid een aanvang te maken.

Zij, die dien voorarbeid hebben verricht zijn als vanzelf tot vertalers aangewezen. Zij staan thans nog in de kracht van hun leven. En waar met de vertaling een aanzienlijke tijd is gemoeid, is uitsluitend zeer te ontvreden.

Ook dit mag niet vergeten: gelijk in den tijd der Statenvertaling is ook thans het tekstonderzoek tot een rustpunt gekomen. Men kan zeggen, dat we thans een nieuwen textus receptus van het Nieuwe Testament hebben. Is dan niet de gelegenheid gunstig om nu met een verbeterde bijbelvertaling te beginnen?

Is de Statenvertaling tot stand gekomen in een tijd, toen men zich voor de autoriteit der Schrift boog en heeft zij er middelkerwijs toe meegewerkt, dat in den tijd van inzinking, welke daarop gevolgd is, vele eenvoudigen aan de waarheid vasthielden, wij hebben er ons ernstig rekenschap van te geven of ons in deze mischienen niet een da capo van het verleden wacht en of wij verantwoord zijn, wanneer wij het nageslacht niet het kostelijk kleinood nalaten aan een verbeterde bijbelvertaling. Wanneer onverhoopt de deformatie onze kerken mocht verminken, is wellicht in geen eenwen een zuivere vertaling te wachten. En zoolang kan onze Statenvertaling niet meer mee.

Op het reformatisch program behoort verbetering der bijbelvertaling te staan vóór uitbreiding der belijdenis en herziening der liturgie, hoe gewenscht beide laatste ook zijn. Want en belijdenis en liturgie zijn ten opzichte van de Schrift secundair. God heeft de zielen der geloovigen aan die Schrift gebonden. Verreweg de meesten kennen echter de Schrift slechts in een vertaling. Maar dan heeft de kerk ook te zorgen, dat deze vertaling zoo getrouw mogelijk zij. En nu zal geen deskundige durven beweren, dat de Statenvertaling, hoe uitnemend ook, het meerdere licht doet nitschijnen, dat God over de Schrift voor het tegenwoordige geslacht deed opgaan. Het verschil tusschen „grondtekst” en Statenvertaling is waarlijk niet zoo gering. Neemt men dat verschil niet zooveel mogelijk weg, dan zal hiervan het gevolg zijn, dat de gemeente meer en meer los wordt van het Woord.

Symptomen van losworden van het Woord komen af en toe in de prediking reeds tot uiting, door de individuele vertalingen, welke van den kansel soms worden geboden en waarbij er zijn, die nog gebrekkelijker zijn dan de Statenvertaling.

Nog enkele symptomen kunnen genoemd als het lezen van andere vertalingen, bewerkt door mannen, die niet op Schriftgeloovig standpunt staan bij huiselijke godsdienst oefeningen en de vraag, waarmee men beroep op de Schrift soms krachteloos zoekt te maken; maar is de vertaling van dien tekst wel juist?

Waar nu de stand van zaken is, gelijk we dien beschreven, gevoelt men toch, dat de kerk er zich niet van kan afmaken met de gemeente voor te houden: houd u aan de Statenvertaling, want die is niet zoo gebrekkelijk, dat de weg der zaligheid daaruit niet kan worden gekend.

Natuurlijk moet het toegestemd, dat men den weg des heils daaruit klaar en helder weten kan.

En wanneer dan ook de vraag: hoe word ik zalig, de voornaamste was, zou men zich over een verbeterde vertaling niet zoo bezorgd behoeven te maken.

Zelfs zou men dan wel met enkele gedeelten van de Schrift kunnen volstaan.

Maar de Gereformeerde neemt een hooger standpunt in.

Als hij recht staat is het hem niet in de eerste plaats om zichzelf en om zijn zaligheid, maar om God te doen.

Wat zegt God?

Dat is de vraag, welke boven alle andere uitgaat. Wij moeten weten, wat God openbaart aangaande Zichzelf, aangaande de wereld in haar geheel, aangaande den mensch in het bijzonder.

Dan wordt elke tekst van de Schrift kostbaar.

Dan hebben wij de gansche Schrift nodig, ook die gedeelten, welke met 'smenschen verlossing geen rechtstreeksch verband houden. Dan verlangen wij er naar ook die teksten, die door de Statenvertaling gebrekkelijk zijn weergegeven, zuiverder voor ons te zien, opdat wij den eenigen, waarachtigen God beter mogen leeren kennen.

Indien het bij ons waarlijk gaat om God en Zijn Woord, dan worden wij van alle konservatisme in deze vrij.

Zeker, de Statenvertaling is ons volk dierbaar. Zeer terecht.

Maar zij is toch niet dierbaar om de klanken, de zinswendingen, de minder juist vertaalde teksten?

Zij moet toch dierbaar zijn, omdat zij het woord Gods vertolkt?

En als er dan beter vertolking mogelijk is, dan hebben we die toch als met beide handen aan te grijpen?

Zien we toch toe, dat wij niet oude, bekende klanken meer liefhebben dan Gods Woord zelf.

Wij zullen thans met enkele voorbeelden duidelijk maken, hoezeer de Statenvertaling verschilt van de vertalingen, die ons thans door mannen van wetenschap, maar die tevens onvoorwaardelijk buigen voor de autoriteit van de Schrift, worden geboden.

Wij willen geen eigen vertalingen geven, maar uit den belangrijken voorarbeid, welke nu reeds voor een verbeterde vertaling van Gereformeerde zijde gereed ligt, putten.

Men zal bemerken, hoe op menig punt verrassend licht opgaat.

Wij maken geen jacht op die gedeelten uit de vertalingen, waar het verschil het allersterkst aan het licht treedt.

Veel eer doen we slechts hier en daar een greep. Wij drukken beide vertalingen naast elkander vers voor vers af.

Als eerste voorbeeld kiezen wij den 16den psalm. Links vindt men de Statenvertaling, rechts die van prof. Dr. A. Noordtjij in de „Korte Verklaring der Heilige Schrift”, uitgegeven bij Kok in Kampen:

1. Een gouden kleinood van David.
Bewaar mij, o God! want ik betrouw op U.
2. (O mijn ziel!) gij hebt tot den Heere gezegd: Gij zijt de Heere; mijn goedheid (raakt) niet tot U.
3. (Maar) tot de heiligen, die op de aarde zijn en de heerlijksten, in welke al mijn lust is.
4. De smarten dergenen, die eenen anderen (God) beëdigden, zullen vermenigvuldigd worden; ik zal hunne drankofferen van bloed niet offeren, en hunne namen op mijne lippen niet nemen.
5. De Heere is het deel mijner erve en mijns bekens; Gij, Gij onderhoudt mijn lot.
6. De snoeren zijn mij in lieflijke plaatsen gevallen, ja, een schoone erfenis is mij geworden.
7. Ik zal den Heere loven, die mij raad heeft gegeven; zelfs bij nacht onderwijzen mij mijne nieren.
8. Ik stel den Heere geduriglijk voor mij, omdat Hij aan mijn rechterhand is, zal ik niet wankelen.
9. Daarom is mijn hart verblijd, en mijne eere verheugt zich; ook zal mijn vleesch zeker wonen.
10. Want Gij zult mijne ziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat uw Heilige de verderving zie.
11. Gij zult mij het pad des levens bekend maken; verzadiging der vreugde is bij U aangezicht; lieflijken zijn in Uwe rechterhand, eeuwighijk.

1. Een miktam van David.
Bewaar mij, o God! want bij U schuilt ik.
2. Ik zeg tot den Heere: „mijn Heer zijt Gij; voor mij is er geen goed boven U”.
3. Maar tot de heiligen, die in het land zijn: „zij zijn de heerlijksten; al mijn lust is in hen!”
4. Vele zullen worden de smarten van hen, die een anderen (god) hebben ingeluidd. Ik zal niet plegen hun drankoffers van bloed noch hun namen op mijn lippen nemen.
5. De Heere is het deel mijner erve en mijns bekens; Gij, Gij maakt ruim mijn lot.
6. Een bezit viel mij toe in lieflijke omgeving; ja, mijn erfdeel is mij zeer welgevallig.
7. Ik zeg den Heere, die mij raad heeft gegeven; zelfs des nachts waken mijn nieren mij op.
8. Ik stel den Heere beëdigend voor mij; is Hij aan mijn rechterhand, dan wankel ik niet.
9. Daarom verblijdt zich mijn hart en verheugt zich mijn ziel; zelfs zal mijn vleesch wonen in zekerheid!
10. Ja, Gij laat mij aan het doodenrijk niet overgeen; uw gunsteling niet over om het graf te zien.
11. Gij maakt mij het pad des levens bekend; verzadiging van volle vreugde is met U aangezicht; lieflijken zijn in Uwe rechterhand eeuwighijk.

Vergelijkt men nu deze beide vertalingen met elkander, dan heeft de nieuwe reeds dit vóór, dat het in den vorm beter het dichterlijk karakter doet uitkomen.

Voorts, Prof. Noordtjij laat in het opschrift „miktam” onvertaald. Hij doet dit uit voorzichtigheid. Want dat het, gelijk de Statenvertalers willen „gouden kleinood” zou beteekenen, berust op raden en gissen. „Gouden kleinood” heeft ongetwijfeld iets, dat er bij de gemeente wel in wil. Maar men kan de gedachte ervan op alle psalmen toepassen. Evenwel is het geen weergave van „miktam”. En gelijk de Statenvertalers boven den 7den psalm Schiggajoon of Sjiggajoon onvertaald lieten, verdient het eerlijkheidshalve aanbeveling ook hier het woord „miktam” onvertaald te laten staan.

Dit is echter nog maar een kleinigheid.

Van veel meer gewicht is de vertaling van het 2de en 3de vers. Hier heeft men een bewijs, hoe onze Statenbijbel soms onleesbaar is. De Statenvertalers hebben er de woorden, welke hierboven tusschen haakjes zijn geplaatst, ingelast. Zij meenden daardoor den zin te verduidelijken. Maar inderdaad werd die er slechts duisterder door. Ook in hun kanteekeningen geven zij geen opheldering, die bevredigt. Leg daarnaast nu eens de vertaling van Prof. Noordtjij. Inlatchingen van zinsdeelen zijn hier niet nodig. De vertolking is ongedwongen en ongewrongen. En welk een schoone betekenis ligt erin! David spreekt in het 2de vers zijn liefde uit tot den Heere, in het 3de zijn liefde tot 'sHeeren volk. Boven God gaat hem niets, maar sterk voelt hij zich ook verknocht aan zijn broederen, wien hij de eretitel geeft van heiligen en heerlijksten. Hier is waarlijk het onleesbare leesbaar geworden.

Zoo vinden we nog meer in dezen psalm, zij het dan ook niet zóó ingrijpend.

Nu begrippe men ons wel.

Wij dienen de vertaling van Prof. Noordtjij niet aan als een vertaling, welke zonder verdere discussie van wetenschappelijke mannen kan worden overgenomen.

Er zijn uitdrukkingen in (we zeggen dit niet om kritiek te oefenen, maar om door voorbeelden onze bedoeling toe te lichten), welke wij gaarne aan nadere overweging zagen onderworpen.

Zoo zouden wij voor ons in het 6de vers gaarne de gedachte van „snoeren” zien behouden, gelijk ook andere nieuwere vertalingen doen. Daardoor blijft beter het Oostersche karakter van dezen psalm bewaard. Voor geoevende bijbellezers is de associatie van meetsnoer en bezitting niet moeilijk. En een vertaling behoeft ook weer niet alle uitlegging overbodig te maken.

Bij het 10de vers valt het te prijzen, dat voor het woord „hel”, dat tot misverstand leiden kon, naar een betere uitdrukking werd gezocht. Dat die in „doodenrijk” gevonden is, zouden we niet gaarne willen bevestigen. We weten wel, dat die term zich langzamerhand onder ons heeft ingeburgerd. Maar we zouden het geen verlies achten, wanneer hij zoo spoedig mogelijk werd uitgebuerd. Vooreerst toch is de samenstelling: doodenrijk leelijk en on-Hollandsch. Men spreekt immers ook niet van een levenden-rijk! Voorts ligt er het denkbeeld in opgesloten, dat de dooden een rijk vormen. Daarin schuilt voor ons iets tegenstrijdigs. Zoo is er meer.

We hebben hier echter met kostelijk voorbe-

reidend we-
king tusschen
den geboren
kan gelden

In elk g-
de nieuwe-
menig punt
Aan den
van de Psal-
bieden.

Voor ons

= Een oud

Een twis-
oud, die
Haag het
te voors-
Wij bed-
School.

Zouden
zich met
weging mo-
laten door-
O, zoud-

van de rus-

Er is nu

Mocht de

de orde w-
tuurlijk de

= Nog niet

In een f-
uitnoodiging
van het gel-
den heer A.

verschijnen

radijs”, is

Mogen w-

derdaad nie

Blijkbaar

en uit welk

uitgaan.

Laat mij

eerste zins-

nog eens in

Wij schre-

tember j.l.

„Door m-

„wetenschap

men, dat

„gesproken.

„Nu stu-

„meerde he-

„Het zal

„van de zij-

„het spreke

„Iomogto

„stem het v

„over uit

„Doch he

„Wij noo

„legenerver

„debat.

„Laten zi

„leveren, d

„gesproken

„Wie in

„ang hier

Hieruit b

woodiging

schappell

slang in he

Tot hen,

en het an-

reidend werk te doen, waartoe door samenspreking tusschen deskundigen een resultaat kan worden geboren, dat voor vele jaren als definitief kan gelden.

In elk geval zal men moeten toestemmen, dat de nieuwe vertaling ook in dezen vorm reeds op menig punt verheldering aanbrengt.

Aan den lust om nog meer uit deze vertaling van de Psalmen aan te halen, moeten we weerstand bieden.

Voor ons doel is dit genoeg.

Een oude twistappel.

Een twistappel, reeds meer dan veertig jaren oud, die vóór elf jaren op de Synode van Den Haag het laatst werd opgeborgen, is thans weer te voorschijn gehaald.

Wij bedoelen het promotierecht der Theologische School.

Zouden wij onze perzusteren, voorzover zij zich met deze zaak nog niet inlieten, in overweging mogen geven dien appel niet verder te laten doorrollen?

O.i. zouden zij daarmee handelen in het belang van de rust en den vrede der kerken.

Er is nu waarlijk al onrust genoeg.

Mocht deze kwestie in den kerkelijken weg aan de orde worden gesteld, dan zou daardoor natuurlijk de situatie veranderen.

Nog niet aanvaard.

In een paar bladen kon men lezen, dat onze uitnodiging tot debat over het onwetenschappelijke van het geloof aan het spreken van de slang door den heer A. L. van Melle, die een brochure deed verschijnen onder den titel „De slang in het Paradijs”, is aanvaard.

Mogen wij er even op attenderen, dat dit inderdaad niet het geval is?

Blijkbaar is men vergeten in welke bewoordingen en uit welke motieven wij deze uitnodiging deden uitgaan.

Laat mij daarom door het herdrukken van de eerste zinsneden uit het desbetreffende artikel uit nog eens in de herinnering mogen terugroepen.

Wij schreven dan in ons nummer van 11 September j.l.:

„Door meer dan één werd het odium van onwetenschappelijkheid gelegd op hen, die aannemen, dat de slang in het Paradijs werkelijk heeft gesproken.

„Nu staat ware wetenschap bij den Gereformeerde hoog aangeschreven.

„Het zal hem daarom sterk interesseeren, wat van de zijde der wetenschap tegen het geloof aan het spreken van de slang kan worden ingebracht.

„Totnogtoe stelde men zich tevreden met luider stem het vonnis der onwetenschappelijkheid daarover uit te spreken.

„Doch het bewijs bleef achterwege.

„Wij noodigen dan ook die bladen, die daarin tegenover ons staan vriendelijk uit tot een pers-debat.

„Laten zij het stringent wetenschappelijk bewijs leveren, dat de slang in het Paradijs niet kan gesproken hebben of althans niet gesproken heeft.

„Wie in naam der wetenschap het woord voert, mag hier toch niet in gebreke blijven.”

Hieruit blijkt dus ten duidelijkste, dat onze uitnodiging gericht was tot hen, die op wetenschappelijke gronden het spreken van de slang in het Paradijs uitgesloten achten.

Tot hen, die meenen, dat wetenschappelijkheid en het aannemen, dat de slang in het Paradijs als medium van den Satan metterdaad gesproken heeft, niet met elkander verdragen.

Tot heden heeft echter geen enkel man van wetenschap onze uitnodiging aangenomen.

Zij, die eerst bovengenoemd gevoelen als onwetenschappelijk veroordeelden, zwegen in alle talen.

En nu meenen we den heer Van Melle geen onrecht te doen, wanneer wij zeggen, dat zijn bestrijding allerminst een wetenschappelijk karakter draagt.

Toch was het ons daarom te doen.

Wij eeren het in den heer Van Melle, dat, waar de mannen van wetenschap in gebreke bleven, hij de poging waagde.

Het is verre van ons, dat wij van uit de hoogte op zijn poging zouden neerzien.

Integendeel, wij willen hem gaarne antwoorden.

Als de ruimte in ons blad het even toelaat, hopen we dit reeds in het volgende nummer te doen.

Mits slechts van te voren vast sta, dat wij zijn brochure niet als een voldoende aan onze uitnodiging kunnen beschouwen.

Iemand oordeelde: deze uitnodiging kan niet worden aanvaard, want wetenschappelijk kan nooit worden bewezen, dat de slang niet heeft gesproken.

Goed!

Maar laten zij, die eerst het brandijzer van onwetenschappelijkheid gloeiend maakten, dit dan thans openlijk bekennen.

Dan kunnen wij daaruit onze konklusies trekken.

Dan mogen wij op grond daarvan konstatieren,

dat men met zijn beschuldiging van onwetenschappelijkheid voorbarig is geweest.

Dat men zijn onwaarsachtige kwalifikatie terugneemt.

Dat hierover althans eenstemmigheid is verkregen: het geloof aan de sprekende slang maakt niet onwetenschappelijk.

— Toch geen voorproef?

Naar men weet is er een adres naar de Generale Synode ontworpen, waarin onder meer staat, dat de exegese der Schrift den invloed der geloovige wetenschap heeft te ondergaan.

Tevergeefs hebben velen zich afgevraagd, wat dit toch beteekenen kon.

Daarover behoeft toch niet naar de Generale Synode geschreven?

Daarover is men het onder ons toch eens?

Hoe komt men erbij dit aan de kwestie-Geelkerken vast te haken?

Er zijn immers werken van onze wetenschappelijke mannen met de vleet te noemen, waaruit deze idee ongemeen sterker naar voren treedt dan uit wat Dr Geelkerken totnogtoe schreef. Wij gelooven Dr G. geheel in zijn waarde te laten, wanneer wij beweren, dat hij zich op dit gebied tot heden toe, voorzover dit uit zijn schriftelijken arbeid blijkt, niet bewoog.

Vandaar, dat bedoeld adres als in raadselen spreekt.

Een geloovige wetenschap, d.i. een wetenschap, die zich buigt voor het Woord Gods als de hoogste, de onfeilbare autoriteit in het kenleven en wier onderzoekers van harte de belijdenis der kerk, in dit geval de Gereformeerde belijdenis, omhelzen en die ook laten doorwerken in hun wetenschappelijken arbeid, kan nooit gevaar voor de exegese opleveren.

Zij heeft juist onschatbare diensten aan de wetenschap der Schriftverklaring te bieden.

Hoe kan, om maar eens iets te noemen, de studie van de Grieksche en Semitische taalwetenschap niet bevruchtend op de exegese werken! Dwaas zou het zijn die hulp af te slaan.

Maar voorzover ons bekend is, gebeurt dit ook niet.

Wat bedoelt dan het adres?

Heeft het misschien een verdere strekking?

In elk geval hopen we niet, dat wij het artikel dat C. J. van der Horst (niet als ingezonden stuk „buiten verantwoordelijkheid van de Redaktie”, maar onder „Kerkelijk Leven”) in de „Overtoomsche Kerkbode” van 6 Dec. j.l. plaatste, onder den titel „De slang der theologen”, als een voorproef van den invloed der wetenschap op de exegese moet dienen.

Indien wij wel zijn ingelicht is de schrijver zelf een verdienstelijk wetenschappelijk werker.

Maar de theologen moeten het bij hem ontgelden. Men oordeele:

Dus volgens een aantal predikanten en volgens 11 hooggeleerden in de Theologie wordt er in Gen. 3 bedoeld een echte, werkelijke slang, een geschild, schuifelend, zissend reptiel, een van die dieren, die door de zoölogen tot de klasse der Ophidia gerekend worden. Welke slang het was, doet er niet toe, waarschijnlijk is het een boomslang geweest, de een of andere Dendrophis, in de tropen zeer algemeen. Maar in elk geval staat het volgens deze theologen vast, dat het een echte, werkelijke slang geweest is.

Nu wil ik er over zwijgen, dat die slang spreken kon. Dat is ook volgens de theologen iets buitengewoons, iets abnormaals geweest, dat slechts één keer is voorgekomen; hoewel een zoöloog een langgerekte, pootloze, geschildte wezen, dat in staat is om te spreken, allicht niet een slang zou noemen. Maar wat er in Genesis 3 als het normale over die „werkelijke” slang wordt medegedeeld, wil ik eens nader onder de oogen zien.

In Genesis 3:1 lezen we „de slang was listiger dan alle dieren des velds”. Nu behoort ook een werkelijke slang tot de dieren des velds, zoodat, indien het hier werkelijk ging over een werkelijke slang, er zou moeten staan „dan alle andere dieren des velds”. Maar volgens de theologen is het een werkelijke slang geweest. Elke zoöloog en ieder, die maar eenigszins met het doen en laten van slangen en andere dieren op de hoogte is, zal er zeker niet mee instemmen om een slang listiger dan alle andere dieren te noemen. Het verhaal, dat een slang haar prooi hypnotiseert en deze, door schrik verlamd, zich niet roeren of bewegen kan, is ten eenenmale onjuist. Integendeel ziet een muis of konijn, of welk ander dier dan ook, in dat langzaam voortschuifelende wezen niets kwaads; ze kijken er hoogstens nieuwsgierig eens naar of komen wat dicht bij om zoo een bewegende tak eens goed te bezien, maar verder gaan ze gewoon hun gang, totdat de slang vlak bij is, plotseling met wijd geopenden bek op het arme dier afschiet en dan is het te laat. Vergelijk hiermede nu eens hoe een katachtige roofdier zijn prooi besluit; geluidloos, tegen den wind in, voorzichtig dekking zoekend achter elke kleine onoffenheid van het terrein, met moeite zijn ongeduld bedwingend, en toch wachtend tot het juiste oogenblik om toe te springen gekomen is.

Maar misschien willen de theologen zoo een onschuldig er uit ziende slang juist daarom listig noemen, omdat achter dit onschuldig uiterlijk haar ware venijnige aard verborgen is. Maar dan zijn er behalve de slangen nog vele andere dieren des velds, die even listig zijn. Daar is b.v. de zeeduivel; weliswaar een visch, die dus misschien niet tot de dieren des velds gerekend moet worden, al wordt het in Genesis 3 zeker wel zoo bedoeld, maar een

zeeduivel past zoo goed in dit verband. Een groote visch is het met een sterk afgeplat lichaam, die lui en traag op den bodem van de zee ligt en dant totaal onzichtbaar is. Alleen op den kop zit aan een langen dunnen steel een vlaggetje, dat door het dier langzaam heen en weer bewogen wordt. Een angeloos vischje ziet het, denkt een lekker hapje te vinden en, nauwelijks raakt het het vlaggetje aan, of plotseling gaat een geweldige bek open, waarin het vischje verdwijnt. En kalm wiegelt het vlaggetje weer voort. Een listig dier zoo een zeeduivel!

Doch genoeg over de listigheid van de slang.

Genoeg ook om 's schrijvers belooft in deze kwestie te leeren kennen.

Indien de slang in Gen. 3:1 bedoeld een werkelijke slang ware geweest, dan had er volgens hem niet moeten staan: „De slang was listiger dan alle dieren des velds”, maar: „de slang was listiger dan alle andere dieren des velds”.

Och, dat hij zich, vóór hij zich op het voor hem glibberige pad der exegese waagde, verzocht had te mogen leunen op den arm van een deskundig theoloog.

Want hoe verklaart hij dan met zulk een hermeneutiek een tekst als Num. 12:3: „Doch de man Gods was zeer zachtmoedig, meer dan alle menschen, die op den aardbodem waren”?

Indien hij konsekwent wil zijn, moet hij redeneren: Mozes is geen mensch geweest. Anders had er moeten staan: „zeer zachtmoedig, meer dan alle andere menschen, die op den aardbodem waren”. En al wordt hij „man” Gods genoemd, dit behoeft nog geen aanwijzing te zijn, dat hij mensch was. Want engelen worden in de Schrift ook wel „mensen” geheeten, zie Gen. 18:2, Zach. 7:8, 10. Daarom moet Mozes een bovenaardsch wezen geweest zijn.

Wat dunkt u van zulk een exegese?

Voorts werpt de schrijver zoölogisch licht over de listigheid van de slang.

Gaarne nemen we aan, dat hij een autoriteit is op dit terrein.

Maar als hij nu zijn zoölogische kennis op de exegese gaat toepassen, glijdt hij opnieuw uit.

Immers, er staat niet, dat de slang listiger is dan alle dieren des velds, maar dat zij het was.

Het is een van de groote fouten van de hedendaagsche natuurwetenschap, dat zij het verleden te zeer meet met den maatstaf van het heden, dat zij over het geheel veel te weinig ruimte laat voor geheel andere bestaansvoorwaarden in de grijze oudheid en dat zij zoo niet geheel, dan toch te veel de ontzaglijke katastrofe, door den zondeval veroorzaakt, pro memorie uittrekt.

En nu is het juist de wensch van ons Gereformeerde volk, dat de geloovige natuurwetenschap daartegen positie kiest.

Wij onderstellen van harte, dat ook de schrijver aan dien wensch zal willen tegemoetkomen.

Toch kan niet ontkend, dat hij zich op dit ééne punt althans aan den groep der hedendaagsche natuurwetenschap nog niet genoeg heeft onttrokken.

Is hij bij machte uit te maken of de slang als gevolg van de zonde misschien niet zeer veel van haar vroegere listigheid heeft verloren?

Ook werpt de schrijver in dat artikel nog dezelfde bedenkingen op omtrent het „stof zult gij eten” en „het zaad der slang” als Balthasar Bekker reeds deed, over wien we op een andere plaats in dit nummer schreven.

Dit mane tot groote bedachtzaamheid.

— De brochure van Prof. Ridderbos.

Als men zich krachtens zijn plicht heeft moeten verdiepen in polemieken, is het een verademing de brochure van Prof. Dr. J. Ridderbos te lezen over „Het Verloren Paradijs”.

Men komt voor een oogenblik eens in een andere sfeer.

Omtrent de bedoeling van zijn brochure zegt de hoogleeraar zelf: „Het zal wellicht sommige lezers teleurstellen, aan anderen ook een gevoel van verruiming geven, wanneer ik voorts begin met te verklaren, dat deze bladzijden wel met het oog op de gerezen moeilijkheden zijn geschreven, maar niet over die moeilijkheden zelf handelen. Datgene, waartoe ik mij gedrongen heb gevoeld, is het wagen van een poging om voor sommigen eenig meerder licht te verspreiden aangaande de strekking en betekenis der hoofdstukken, waarom het hier gaat”.

De eigenlijke kwestie-Geelkerken blijft dus buiten beschouwing.

In het tweede hoofdstuk bespreekt Prof. Ridderbos de „verschillende meeningen” over het Paradijs-verhaal: de „eenvoudig-historische”, de naturalistische of moderne, de symboliserende en allegoriserende.

In het derde hoofdstuk over „Heilige Schrift en Wetenschap” verklaart hij, dat wij ons „gaarne, ook voor het recht verstaan der Schrift, door de voortgaande ontdekkingen der wetenschap (moeten) laten onderrichten”, maar dat dit allerminst wil „zeggen, dat we aan de wetenschap zouden mogen toelaten, over de Schrift en over ons Schriftgeloof heerschappij te voeren”.

Vervolgens handhaaft hij in het vierde hoofdstuk het Paradijsverhaal als een historisch getuigenis en bespreekt hij in het vijfde verschillende bijzonderheden, terwijl hij in het zesde waarschuwt tegen een verkeerd beginsel van Schriftverklaring.

Onder de bijlagen bevindt zich er ook een over „andere opvattingen aangaande de slang bij Gereformeerde auteurs”.

Het vrijwel negatieve resultaat, waartoe Prof. Ridderbos komt, bewijst wel met hoe zeldzame eenparigheid onze Gereformeerde theologen zich op dit punt hebben uitgesproken. De een moge zich wat duidelijker hebben uitgedrukt dan de ander, een bepaald afwijkend gevoel openbaart zich onder hen niet.

Junius en Rivet zijn er wel eens op aangezien, maar ten onrechte. Campegius Vitringa was een Coccejaan en aan het Coccejanisme was het allegoriseren eigen. Brahe spreekt geen eigen meening uit. Comrie is op dit punt niet erg duidelijk. En daarmee is alles omtrent de afwijkende meeningen gezegd.

Of neen, niet alles.

De eenige aanmerking, welke wij op Prof. Ridderbos' mooie brochure hebben is deze, dat hij aanneemt, dat Dr. Kuyper in „De Engelen Gods” een oogenblik heeft geneigd tot de opvatting van „slang” als symbolische benaming voor „Satan”, ofschoon hij eraan toevoegt: „Dat de doorgaans door Dr. Kuyper voorgestane opvatting een andere was, is bekend genoeg”.

Men ziet, hoe voorzichtig hij zich uitdrukt.

„Een oogenblik heeft geneigd”.

Toch mogen we ook dat niet toegeven.

Reeds voerden we vele argumenten tegen die meening aan.

En Prof. Dr. H. H. Kuyper heeft in „De Heraut” het tot historische zekerheid verheven, dat zijn vader nooit de symbolische opvatting gehuldigd heeft. Immers: „Het artikel in de reeks over de „Engelen Gods” staat in „De Heraut” van 28 April 1895; de weerlegging van deze symbolische opvatting in „De Heraut” van 19 April 1896. In één jaar tijd zou deze omkeer dus hebben plaats gevonden, of liever nog korter, want Dr. A. Kuyper was gewoon zijn hoofdartikelen voor „De Heraut” een half jaar van te voren gereed te maken. En aangezien hij zelf steeds zijn artikelen corrigeerde, zou hij dus 28 April 1895 een gevoel hebben laten staan, waarvan hij enkele maanden later de onschijnbaarheid aantoonde. Maar dit is nog niet alles. Terwijl Dr. A. Kuyper dus in 1896 in de artikelen over de Gemeene Gratie deze symbolische opvatting van de slang bestreed, omdat ze in strijd was met de Schrift, zou hij in 1902 — want toen zijn „De Engelen Gods” eerst in boekvorm uitgegeven — deze door hemzelf bestreden opvatting als zijn gevoel hebben laten drukken en onder het volk uitgaan. Nu zegge men niet, dat Dr. A. Kuyper zulk een herdruk van vroegere „Heraut”-artikelen maar aan den uitgever overliet en daarom geen correcties aanbracht. Wanneer hij metterdaad op een bepaald punt van inzicht veranderd was, deed hij dit wel”. Daarvan geeft Prof. Kuyper dan een voorbeeld.

Ons dunkt dit afdoende.

Wij vestigen hierop echter niet de aandacht om op de hooge waarde van Prof. Ridderbos' brochure ook maar iets af te dingen. Wij zijn blijde, dat zij is verschenen. En de wensch kwam bij ons boven, dat de geleerde auteur, die de stof zoo goed beheerscht, ons verrijke met een breede commentaar op de eerste drie hoofdstukken van Genesis. Daarvoor is hij de man.

— „Ons aller moeder.”

Onder dezen titel gaf een vijftal predikanten, n.l. Da C. B. Bavinck, Ds N. Buffinga, Ds J. Douma, Ds J. H. Sillevius Smitt en Dr B. Wielinga een brochure in het licht over de kwestie-Geelkerken.

Deze brochure ademt een nobelen zin.

En het valt te hopen, dat alle afgevaardigden met gelijken nobelen zin ter Generale Synode trekken.

Maar, zonder ook slechts in eenig opzicht de uitnemende bedoelingen van deze schrijvers te willen miskennen, mogen we ter wille van de waarheid toch niet verbergen, dat wij tegen hun beschouwingen en de oplossing, welke zij aanbieden, zeer ernstige bezwaren hebben.

Wij vreezen, dat hun brochure, als poging tot verzoening opgezet, slechts grootere verdeeldheid ten gevolge zal hebben.

Zoodra er gelegenheid toe bestaat, hopen we onze bezwaren te ontwikkelen.

HEPP.

Een Christelijk-Gereformeerde stem.

VIII. (Slot.)

Het is, na al wat we hebben opgemerkt, wel duidelijk, dat het ontbreken van argumentatie uit de Schrift en de belijdenis in de rectorale rede van docent v. d. S. zeer te betreuren valt. Want, zal er van toenadering tusschen christelijk gereformeerde kerk en Gereformeerde kerken ooit sprake kunnen zijn, dan is dit alleen mogelijk, als men de besprekingen opent, niet op grond van „Lehrsätze” uit de psychologie (gelijk docent v. d. S. hier daarmee werkt), maar op grond van Schrift en belijdenis.

Om zoo volledig mogelijk te zijn en niet meer dan noodig is, het debat te verlengen, wil ik even opmerken, dat na verschijning der rede docent v. d. S. zelf al heeft uitgesproken, dat het hem spijt, dat hij niet enkele bijbelplaatsen genoemd heeft.

Wij leiden dit af uit de volgende opmerking, die docent v. d. S. plaatste in „De Wekker”, in de rubriek „Correspondentie”. Daar schreef hij:

P. T. te A. Wat „kerels met koppen” hebben gesteld en betoogd, is hier niet de vraag. Wat zegt de Schrift. Wat leert de Confessie, dat alleen beslist hier. Toets dan de uitspraak mijner rectorale rede aan Jac. 2:17 en Canones 3/4, 12. Het spijt mij nu, dat ik in mijn rede niet enkele bijbelplaatsen heb genoemd. Dit ware mij niet moeilijk en menig lezer gemakkelijk geweest, maar ik mag aannemen, dat een persoon als u, „die zijn ouders en zijn dominee niet napraat”, toch zeker met schrift

en belijdenis bekend zal zijn. Denk er dan vooral om, dat „kerels met koppen” gezegd hebben, dat de belijdenis geen wetenschappelijk karakter draagt. Ik ben het daarmee niet eens, maar — eilassie — dit zeggen „kerels met koppen” weet u.”

Over de gegrondheid van dit „eilaasie” willen wij niet twisten; de geboortegeschiedenis der belijdenis laat n.l. wel zien, dat de vaders hier geen „laey” zouden geroepen hebben. Maar wij willen wel even vragen, welke bewijskracht er liggen kan in den tekst Jac. 2:17 en het artikel uit de Canones voor het betoog van doc. v. d. Schuit?

Eerlijk gezegd, wij zien er niets van.

Jacobus 2:17 zegt immers, dat het geloof, indien het de werken niet heeft, bij zichzelf dood is. Maar het debat loopt niet over de vraag, in hoeverre DAT kan verborgen blijven, maar over de wedergeboorte. En tusschen „wedergeboorte” en „geloof” is toch wel onderscheid. Heel het verband trouwens van Jacobus 2 bewijst, dat het in dat hoofdstuk niet gaat over het geloofsvermogen, niet over iets, waarvan de mensch zich niet bewust is, maar over een „geloof”, dat men bij zichzelf constateerde, waarop sommigen zelfs zich beroemden. Tegen de gedachte van Jacobus 2:17 blijkt dr. Kuyper niets te hebben; wie — om maar iets te noemen — E. Voto III, 392/3 leest, zal ontwaren, dat deze aanhaling van docent v. d. S. niets kan uitrichten in een dispuut over de vraag, welke wegen God inslaat in de doorleiding van het geestelijk leven uit het onbewuste naar het bewuste zielsbestaan. Want in Jacobus 2 handelt de schrijver van den brief over wat in het bewuste zijn reeds aanwezig is. Het „geloof”, dat Jacobus hier „dood” noemt, is niet aan den vertegenwoordiger der door hem bestreden richting „onbewust”; men leze vs. 14, 19.

En nu de passage uit de Canones, de Leerregels van Luidt. Wij vermoeden, dat docent v. d. S. voornamelijk het oog heeft op het slot van deze paragraaf:

„... alzo dat alle diegenen, in wier harten God op deze wonderbaarlijke wijze werkt, zekerlijk, onfeilbaar, en krachtiglijk wedergeboren worden en dadelijk (daadwerkelijk, actu) gelooven. En alsdan wordt de wil, zijnde nu vernieuwd, niet alleen van God gedreven, en bewogen, maar, van God bewogen zijnde, werkt hij ook zelf. Daarom ook terecht gezegd wordt, dat de mensch, door de genade, die hij ontvangen heeft, gelooft en zich bekeert.”

Maar wat wil docent v. d. S. hier nu mee bewijzen? Lat de wedergeboorte tot bekeering overleiden? Maar dat betwist dr. K. aan niemand.

De strijd — nu voor het laatst — loopt over de periode, gedurende welke het nieuwe levensbeginzel verborgen blijven kan, zonder het bewustzijn te raken. En daarover spreekt dit artikel noch rechtstreeks, noch zijdelings. „Dadelijk gelooven”, staat er wel; maar alleen wie geen Latijn kent, zou zich daardoor van de wijs kunnen laten brengen, evenals de man, die geen oude schrijvers ooit las; en geen van beide gevallen doet zich hier voor. „Dadelijk gelooven” is hier niets anders dan „met de daad gelooven”. Het gaat dus over het bewuste leven; er wordt gezegd, dat het nieuwe leven komt tot bewustheid; maar met geen woord wordt de vraag besproken, hoe lang dat duren kan.

En wat het overige betreft, wij kunnen ons gereedelijk aansluiten bij wat reeds in een ter generale synode van Utrecht 1905 ingediend rapport is opgemerkt:

„De belijdenisschriften verklaren” (ook in het door doc. v. d. S. aangehaalde artikel) „wel in het algemeen, dat de wedergeboorte zich moet en ook zal openbaren in waarsachtig geloof en bekeering, alsmede, dat de genade Gods onwederstandelijk is en ook den wil vernieuwt, maar doen, naar het ons voorkomt, geen uitspraak over de vraag, hoe langen tijd er verlopen kan tusschen het oogenblik der wedergeboorte en de openbaring daarvan in daadwerkelijke vrucht. De algemeene regel zal wel wezen, dat met den bewusten leeftijd ook de zalmakende werkingen des Geestes aan het licht komen (en deze regel wordt in de Belijdenisschriften gesteld), doch allerlei omstandigheden kunnen uitzonderingen op dezen regel veroorzaken.”

Tegen deze exegese van wat de Canones zeggen, is, meen ik, niet heel veel in te brengen.

En — om daarmee de verwijzingen naar den bijbel, gelijk docent v. d. S. ze geeft, te besluiten — als de criticus van de „neocalvinistische” richting nog even (maar zonder op de kwestie in te gaan) spreekt over de zeer oude vraag, of Paulus wedergeboren heeten mocht, nog voordat hij in Damascus was geweest en op den weg daarheen door Christus was staande gehouden, dan meenen wij, dat ook deze herinnering aan het vroeger gevoerde debat hem niet helpen kan.

Want: a. de persoonlijke opinie van dr. A. Kuyper Sr. is lang en breed besproken en reeds de manier, waarop de zaak is behandeld op de gen. syn. van Utrecht 1905, is een bewijs, dat zijn opvatting niet zoo maar als kenmerkend leerstuk van de neocalvinistische „richting” is aan te halen. Het loopt over menschen van nabij. En docent v. d. S. kan dat alles lezen.

Voorts: „ook onder de „oude schrijvers” is de gedachte voorgedragen, zonder dat zij iets te maken hadden met dr. Kuyper.

Daarbij komt, dat menigeen die stelling overnam, niet terwille van een dogmatische leuze, die niet alle geweld moest onderstund worden; doch op grond van Paulus' eigen uitspraken. Men kan die anders uitleggen, maar het gaat in dat geval niet aan, de exegese van Paulus' uitspraken te kenschetsen als symptoom van een dogmatische waarheidsvervalsing, die de exegese wringt naar vooropgezette bedoeling.

Evenmin mag men vergeten, dat onder de voorstanders van deze gedachte omtrent Paulus velen zijn, die de door hen aangenomen wedergeboorte van Paulus allermint beschouwen als een „dormante wedergeboorte”, zooals doc. v. d. S. ze heeft besproken. Ze meenen,

dat het beginsel van het nieuwe leven bij Paulus krachtig werkte, in zijn ijver om te doen, wat hij meent, dat gedaan moet worden om des gewetens wil.

Wat hem schortte, was de overtuiging, dat de Messias kon gekomen zijn in den „vernederden”, den „gekruisten” Jezus. En zij wijzen erop, dat alle geloovigen van dien tijd hebben moeten worstelen met de gedachte, dat de Messias, dien zij geloofden uit het profetisch woord, kon, ja, moest, vernederd worden en aan de schandpaal gebracht. Als Simon Petrus tot Jezus zegt: gij zijt de Messias, dan verdraagt hij daarna ook zijn groote onwetendheid omtrent de noodzakelijkheid van de vernedering van Jezus Christus; „Heere, wees u genadig,” dit zal u geenszins geschieden”, waarop dan het „achter mij, satanas” klinkt. Toch twijfelt geen mensch aan de waarachtigheid van Petrus' wedergeboorte. Is het dan zoo gruwelijke ketterij, als anderen meenen, dat Paulus van Tarsen stond voor het zelfde vraagstuk en óók eerst evenals Petrus, door den Messias zelf kon overtuigd worden? Is ook de kwestie, schoon in anderen vorm, niet aan de orde bij de Emmausgangers, en bij allen, die toen geleefd hebben en van nabij de rauwe werkelijkheid moesten zien omtrent de messiaansche profetie en haar vervulling?

Men laat onder de gereformeerden ieder vrij te menen in deze kwesties van exegese, wat niet „curieus” lijkt is te onderzoeken. Maar als men daarvan nu een „breuk” wil maken, dan zal de historie eens recht spreken. Wie waarborgt, dat onder de Christelijk-Gereformeerden deze voorstelling omtrent den wedergeboren Paulus geen voorstanders vindt of vinden zal? En als daarvan blijkt, wat dan? Wat dan, als hier een rectorale rede van de zaak min of meer een kerkelijk sijbboleht, en de collega-docent een oorzaak van breuke erin ziet? Men zij voorzichtig: de Chr. Geref. kerk groeit ook. Zij kan nu gemakkelijk critiseren; maar ze zal óók eens moeten staan voor beslissingen inzake gedingen, waarop nu bij voorbaat het axioma werd geworpen. Wie kan van te voren profeteeren, hoe de exegese van de discipelen van Apeldoorn nog eens uit zal vallen, als zij het zullen hebben over Gal. 1:15; 2 Tim. 1:3; 1 Tim. 1:13; Hand. 22:3; 26:4, 5; 24:14?

En nu willen we maar eindigen.

Was het vervelend, lezer?

Ja, de strijd is vervelend.

Maar hij kan noodig zijn.

Ik meen, dat het hier zoo ervoor staat.

Ik weet uit ervaring, hoe diep deze en dergelijke beweringen ingrijpen in het leven van bepaalde groepen en menig kerkelijk leven bederven, menig hart vergroeven en belemmeren in de blijde erkenning van het groote werk, dat God in Nederland gedaan heeft.

Ik weet ook, dat in ons land de manie van sommigen (ik zie nu geheel af van een bepaald persoon) om te schelden, wat zij niet weten, en te lasteren wat zij niet kennen, Gods zaak in deze landen groote afbreuk doet. En een rede als doc. v. d. S. kan den haard der onwaarheden helpen aan brandstof.

De heer Lingbeek, wiens verzinsels over dr. Kuyper leer niet meer te tellen zijn, is er ook al een bewijs van. Doc. v. d. S. klaagt, dat dr. Kuyper zijn leer der dormante wedergeboorte uitgevonden heeft, om het te kunnen hebben over de „wedergeboren heidenen”; in zijn geest is dit alles, naar het heet, een machtig geheel. Maar de heer Lingbeek heeft uitgevonden, nog wel na lezing der door hem gecenseerde oratie, dat het precies andersom is. Dr. Kuyper had die leer noodig niet om de heidenen wedergeboren te zien, maar om vele brave kerkmensen in Nederland onwedergeboren te houden. Men hoore den man fantaseeren:

Dat Dr. Kuyper tot zijn leer in deze komen moest: dat zij verband hield met zijn Separatistischen arbeid. Dat hij, na een willekeurig deel uit de bestaande Kerk te hebben uitgezonderd om dat te bestempelen tot het ware volk des Heeren, nu ook een leer noodig had om het fictieve onderscheid tusschen dat afgescheiden deel en het achtergebleven deel der Kerk aannemelijk te maken. En dat die leer nu was te vinden in de fictieve wedergeboorte van alle „Gereformeerden”.

Wie nu zoo twee menschen over dr. Kuyper hoort spreken in precies tegenovergestelde richting, die kan het niet overbodig achten, eens even eraan te herinneren, dat het negende gebod ook geldt voor de dooden en voor de publicisten en voor wie werkte in theologische onderzoekingen, of — beweringen.

Het is misschien alleen in Nederland mogelijk, dat twee menschen zich beide beroepen op dezelfde belijdenis: doc. v. d. Sch. in het zooveen aangehaalde „Wekker”-geschrift; dr. Kuyper in het Werk v. d. H. Geest, I (II), 156 v.; dat ze het beide doen met hetzelfde gewicht; en dat daarna de een den ander zegt: gij verstaat er niets van; ik beroep mij tegenover u op dit woord. Als er in dit verschijnsel ook maar een greintje ernst is, als objectief verschijnsel nu gezien, dan moet het komen tot „opnieuw belijden”. Maar daar spreekt doc. v. d. S. geen woord over. En de geref. kerken, die juist op dit punt iets hebben gedaan, worden door hem in dat werk in deze rede totaal genegeerd. Opnieuw wordt het gevecht verlegd tot vóór die nadere verklaring der Geref. kerken (1905).

Ik schreef deze reeks niet voor de overtuigden, die weigeren nog nader te onderzoeken. Ik schreef ze wel voor de velen, die voor de vele aanklachten, welke de tijd produceerde en die zonder onderzoek worden doorgegeven, zoo gemakkelijk toegankelijk zijn.

Zelf geloof ik niet, dat zulk werk aan wijsbare vrucht hebben kan.

Maar tenslotte gaat het daarom ook niet. Het is al goed, de vraag te stellen aan denkende menschen, of wij door zulke greppels te graven, de eenheid der gereformeerden moeten tegenhouden, en of wij zoo lichtvaardig breken mogen uitroepen, om te blijven gaan in het spoor der vrijwillige afzondering.

¹⁾ Deze vertaling is wel niet juist, maar we herinneren eraan, wij ze bekend is. Mt. 16 en 17.

Ik weet wel van de vele.

Maar als e dan zal blijke overveel is it van docent v viel saam te ja, zonder

Want een schrijver voo Kuyper heeft.

Deze artike is voor wie het is zijn st Al zou ik i

tas mag men in de gauwi voor het op

Het was ge graven, of and te werp

Laat men dempt is. Als men g verwerken.

Maar laat waar de rots de voren die dan de form

Want de te En tot het j de waarheid seggen.

UIT HET

in den lo thuma, als schappij voo langrijke red

De spreke den volksin den strijd te de Kroon, d

Steeds me ling, zoodat gezegd kan

Doch moe Staten-Gener de Staten-Ge van de best

En dan v „Wannee tegenwoord de ontzagw de veelheid

regeling vr poneeren, de bemoeii uitstreken

mengesteld van algeme gesteld wa kan niet in

is, zooveel inderdaad aan alle o wezenlijkt

Ook om ligheden. Wat de

hun politie beginselen, als minister afdingen o die ons la

ik zeg, dat departeme komt dusr ambtenaren

Het is d Lange jar om den vol delijk de s

stateeren, c invloed, zic ongeschikt i ring.

Toch bre aan het ee 't is trou dat de reg

gelijkheid b Telkens c wezenlijking

ren kan. Zoo wor redevoering dat er thu

sprake is, het beoogde De weg,

cog ontleen partij heeft

Het moet tralisatie, d team der F

stukjes en rechten ontl een decent

belanghebb genheden w

Paulus krach
wat hij meent,
stens wil.
dat de Messias
den „tekstus-
alle geloovigen
iet de gedachte,
het profetisch
vorden en aan-
trus tot Jezus
daarna ook zijn
akelijkheid van
„Heere, wees
ieden”, waarop
eh twijfelt geen
strus' wederge-
rij, als anderen
nd voor het-
ts Petrus, door
en? Is ook de
t aan de orde
ie toen geleefd
jkheid moesten
en haar ver-

ter vrij te men-
niet „curieuse-
daarvan na-
orie eens recht
Christelijk Gere-
n wedergeboren
en zal? En als
er een rectorale
zelijk sijnboelt,
zeuke erin ziet?
erk groeit ook
ar ze zal ook
zake gedingen,
verd geworpen,
oe de exegese
eens uit zal
1. 1:15; 2 Tim.
34:14?

aat.
e en dergelijke
paalde groepen
hart vergroven
van het groote
heeft.
van sommigen
persoon) om te
asteren wat zij
groote afbreuk
kan den haard

ver dr Kuypers
en bewijs van
zijn leer der
seft, om het te
heidenen”; in
t een machtig
tegevonden, no-
rde oratie, dat
die leer noodig
zien, maar om
onwedergeboren
seeren:

omen moest
ratistischen ar-
uit de bestaande
te bestempelen
een leer noodig
ehen dat alge-
deel der Kerk
eer nu was te
e van alle „Ge-

Kuyper hoort
hting, die kan
eraan te het
voor de dooden
in theologische

I mogelijk, dat
dezelfde belijde-
nalde „Weker”
d. H. Geest
met hetzelfde
ander zegt: gij
nover u op dit
tar een greintje
zien, dan moet
r daar spreekt
geref. kerkon-
edaan, worden
taal genegeerd
rór die nadere

vortuizden, die
schreef ze wel
dachten, welke
lerzoek worden
k zijn.

an wjsbare
t niet. Het is
nde menschen,
m, de eenheid
in; en of wij
en, om te bij-
ndering.

we heransen

Ik weet wel, de hier besproken kwestie is maar één van de vele vraagpunten.

Maar als er werk wordt overgelaten aan de liefde, dan zal blijken, dat tegen andere aanklachten minstens evenveel is in te brengen als hier tegen de beweringen van docent v. d. S. uit de geschriften van dr Kuypers veel saam te lezen — zonder eenige moeite.

Ja, zonder eenige moeite.
Want een artikelenreeks als deze is gemakkelijk te schrijven voor iedereen, die een paar boeken van dr Kuypers heeft.

Deze artikelen missen alle verdienstelijkheid; en dat is voor wie ze schreef hun grootste verdienste: want het is zijn sterkste argument.

Al zou ik me totaal vergissen: in de kerk van Christus mag men geen breuken uitroepen, waartegen ieder in de gauwigheid ook zelfs maar schijnargumenten voor het oprapen heeft.

Het was geen kunst, in de greppel, die te Apeldoorn gegraven, of opengehouden werd — voor de schouw — sand te werpen, ieder kon dat doen.

Laat men zeggen, dat de greppel nog niet gedempt is.

Als men ginds argumenten heeft, ik zal ze graag verwerken.

Maar laat men van breuken alleen spreken, waar de rotsen scheuren en de aarde heeft en God de voren diep heeft getrokken. Daar is meer gebeurd dan de formatie van een greppel.

Want de kerk moet jagen naar eenheid.

En tot het jagen naar eenheid is een eerste vereischte: de waarheid spreken; al is ze hard en verdrietig te zeggen.

K. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Volksinvloed.

In den loop van dezen zomer, heeft Dr F. Posthuma, als voorzitter van de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, een zeer belangrijke rede gehouden.

De spreker heeft allereerst de ontwikkeling van den volksinvloed geschetst. Langzamerhand is, in den strijd tusschen volksvertegenwoordiging en de Kroon, de invloed van de laatste afgenomen.

Steeds meer is het gegaan in democratische richting, zoodat thans, met het oog op de Kroon, gezegd kan worden: het volk regeert.

Doch met de toeneming van den invloed der Staten-Generaal op de Kroon en van het volk op de Staten-Generaal, is ook toegenomen de omvang van de bestuursstaak en de wetgevende arbeid.

En dan vervolgt de spreker:

„Wanneer ik mij rekenschap geef van alles, wat tegenwoordig onder het „regeren” begrepen is, van de ontzagwekkende uitbreiding der staatsstaak en van de veelheid der uiteenlopende onderwerpen, die om regeling vragen, dan mag ik, dunkt mij, als stelling poneeren, dat tot de bijzonderheden van dit alles de bemoeiingen der Staten-Generaal zich niet kunnen uitstreken. Onze volksvertegenwoordiging is niet samengesteld en kan als politieke instelling, draagster van algemeene staatkundige beginselen, niet samengesteld worden met het oog op zulk een taak. Men kan niet in een beperkt college als de Tweede Kamer, zoodat deskundigheid vereenigen, dat daarmede inderdaad een actieve medewerking van het volk aan alle onderdelen van het bestuur zou zijn verwezenlijkt.

Ook om andere redenen behoort dit tot de onmogelijkheden.

Wat de departementshoofden betreft, het is veelal hun politiek cachet, het zijn de door hen beleden beginselen, die in de eerste plaats hun optreden als ministers bepalen. Het is ver van mij iets te willen afdingen op de bekwaamheid van de bewindslieden, die ons land regeren en geregeerd hebben, wanneer ik zeg, dat geen minister de werkzaamheden van zijn departement tot in alle details kan beheerschen. Het komt dus voor een groot deel op de departementsambtenaren aan.”

Het is dus eigenlijk wel tragisch.

Lange jaren is een moeizame strijd gestreden om den volksinvloed te vermeerderen en als eindelijk de strijd is gewonnen dan moet men constateeren, dat het apparaat waardoor de volksinvloed zich bij uitstek zou doen gelden, totaal ongeschikt is voor de omvangrijke taak der regering.

Toch brengt dit den spreker niet tot een twijfelen aan het eens gekozen ideaal der volksregering.

„Is trouwens niet de eerste keer in de historie, dat de regering van allen over allen een onmogelijkheid blijkt te zijn.

Telkens opnieuw bleek op het moment der verwezenlijking, dat het volk zichzelf niet regeeren kan.

Zoo wordt dan ook thans in de aangehaalde redevoering door Dr Posthuma, na de erkenning, dat er thans van werkelijke volksregering geen sprake is, gezocht naar nieuwe vormen waarin het beoogde kan verwezenlijkt worden.

De weg, die dan gewezen wordt, schijnt op het oog ontleend te zijn aan wat de anti-revolutionaire partij heeft nagestreefd.

Het moet gaan in de richting van de decentralisatie, doch het is niet het decentralisatie-systeem der Fransche revolutie, waarbij het land in stukjes en brokjes wordt verdeeld, die al hun rechten ontleenen aan den almachtigen staat, maar een decentralisatie naar belangen, waardoor aan belanghebbenden de regeling van eigen aangelegenheden wordt overgelaten.

Dit zal kunnen geschieden door de Kamers te ontlasten en de voorbereiding van wettelijke maatregelen te doen plaats hebben door de organisaties der belanghebbenden.

Doch niet alleen de wetgeving, ook de uitvoering zou voor een groot deel aan hen worden overgelaten.

Thans reeds hebben wij in den Hoogen Raad van Arbeid, in den Onderwijsraad en meer dergelijke instellingen de vormen gevonden, waarin de komende decentralisatie zich zal kunnen uiten.

Door deze decentralisatie zal de belangstelling en medewerking des volks worden geprikkeld, de kiezersgunst zal aan beteekenis verliezen en zoo zal langs dezen weg en nu in der waarheid het oude ideaal bereikt worden, de zelfregering van het volk.

Ongetwijfeld is in dit alles veel, waarmede wij het eens kunnen zijn.

Ook wij zijn voorstanders van een rechtmatigen volksinvloed, al is dit heel iets anders dan: „het volk regeert”.

Ook wij streven voor decentralisatie en zijn geen aanhangers van de leer van het staatsvermogen.

Toch is er een belangrijk verschil.

Een verschil in het beginsel en een verschil in de uitwerking.

Op het eerste wees reeds Groen van Prinsterer toen hij schreef: „Waar, volgens vrijzinnige theorieën, de gehoorzaamheid aan God, als grondslag van het staatsrecht wegvallt, worden vrijheden en regten verleend, niet erkend”.

„Vrijheden en regten; ja, doch voor zoolang en zover de staat het vergunt.”

„Door de ontwikkeling der vrijzinnige theorieën wordt men naar het absolutisme geleid.”

„Het goedvinden der meerderheid, onder den naam algemeen welzijn en publiek belang, is, in elke sfeer, de bron en toetssteen van waarheid en wet.”

„Zelfstandig aanzijn en verkregen regt, wijken voor de eischen van algemeenen wil en publieken dienst.”

Daartegenover kent Groen, in zijne beginselen, den grond voor een wettig protest tegen het alvermogen der wet.

Dan is er het verschil in de uitwerking.

Dr Posthuma wil langs de decentralisatie der belangen komen tot het oude ideaal: „het volk regeert”.

Maar als belangengroepen de staatsmacht hanteeren om eigen zaken te regelen, dan zal vrij zeker het belang der meerderheid den doorslag geven.

Voor het groote gevaar, dat hierin schuilt mogen wij niet blind zijn, ook tegenover de wenschen, die soms uit eigen kring gehoord worden.

Ten volle onderschrijven we dan ook wat in het eerste nummer van „De Maatschappij” te dezer zake gezegd wordt: „Recht, mede in het sociaal-economische leven, ziedaar wat dezerzijds wordt voorgestaan. Indien men zich van het standpunt van het recht laat afdringen, en het belang tot rechtsnoer gaat nemen, dan laait, met name op dit terrein, de strijd van allen tegen allen op. Principieel verandert dat niet, als het algemeen belang in de plaats van het particulier belang gesteld wordt”.

Arnhem.

E. VISSER.

LITERATUUR EN KUNST.

„De Bijbel als boek van Schoonheid”.

(Slot.)

In het vorig artikel wezen we op het inleidend gedeelte van Dr Wielenga's boek, de behandeling van datgene, wat gekend en erkend behoort te worden, zal men den Bijbel als boek van schoonheid kunnen zien. Thans komen we tot de beschouwing van het tweede deel, de bespreking van het onderwerp zelf.

Tot deze bespreking leidt de Auteur ons in met deze woorden:

„... (Wij) staan thans voor het practisch deel van onze taak: de schoonheid in den Bijbel zelf door het voorbeeld aan te wijzen! Wij willen dit Goddelijk boek doorwandelen als een landschap, waarin de Naam des Heeren heerlijk is, als een paradijs, waar ons nergens de toegang wordt verboden. Ook het meest verborgen hoekje noodigt ons: kom en zie! Van allen boom dezes hofs mag de geloovige vrijelijk eten....

In den Bijbel is, niet minder dan in de natuur, alle verscheidenheid van schoonheid, ge komt nooit uitgekeken: ieder onderzoek leidt tot nieuwe verrassingen. Hier geen kans op teleurstellingen, maar wel een prikkel om voort te gaan van heerlijkheid tot heerlijkheid.”

En dan volgt de Schrijver, den Bijbel beschouwende „als een letterkundig fenomeen”, de gewone indeeling van literaire kunst. Hij beziet de poëzie in haar natuurlijke vertakkingen van episch, didactisch en lyrisch, en het proza in dezelfde openbaringen. Daarbij merkt hij op, dat we het dramatische element missen, althans als kunstvorm, maar hij verklaart dit uit de gesteldheid der israelitische volksziel, die door en door lyrisch is.”

Maar het letterkundige is echter niet de eenige

factor, die de schoonheid van een boek bepaalt en vooral niet van een boek als de Bijbel. Bij de opperste kunst, die de Bijbel ten toon spreidt, gaat de kunst zelve schuil, vervalt alle gedachte aan „artistieke bijzonderheden”. Zonder daarom deze te verwaarloozen in z'n beschouwing („wat trouwens onmogelijk zou zijn, want de taalziel is zonder de woord- en stijlincarnatie ondenkbaar”) kiest Dr Wielenga een anderen weg ter benadering van de schoonheid des Bijbels, een weg, dien de Schrift zelf ons wijst. „God zelf gaf den mensch een driefoudig ambt, in verband met een, hem ingeschapen, driefoudig vermogen.” Hij gaf hem een redelijk verstand en de gave, de daardoor verkregen kennis in woorden weer te geven: een profetisch ambt; het gevoelsvermogen, dat in staat stelt zich in liefde te wijden aan de mystieke heerlijkheid der dingen: een priesterlijk ambt; het wilsvermogen, dat bewarenden en bouwenden invloed oefenen kan: een koninklijk ambt. En in aansluiting bij dit driefoudig vermogen, dat den heiligen Schrijvers is toebedeeld geweest, spreekt Dr Wielenga over de profetische schoonheid, d.i. de schoonheid, waarin het verstandelijk element overheerscht, de priesterlijke schoonheid, waarin het eigenlijk schoonheidsgevoel zijn mystiek werk doet, de koninklijke schoonheid, de triomfantelijke openbaring van de macht en de majesteit van den wil. Dit „driedeelig principieel van beoordeeling” is daarbij echter niet een verdeling van de schoonheid des Bijbels in drie groepen, want, herhaaldelijk bereikt de schoonheidsharmonie zoo groote hoogte, „dat de drie elementen gelijkelijk vertegenwoordigd zijn”. Maar 'tis „het goede middel, om den rijkdom van schoonheid in zijn volheid en veelsoortigheid te bezien en aesthetisch toe te eigenen”. En dat tot heiliging van Gods Naam!

* * *

Naar deze hoofdlijnen dan wordt de stof bewerkt, met voortdurende verwijzing naar den Bijbel zelf, om de schoonheid, waarover gesproken wordt, te doen zien. Daardoor is het U, als ge leest of ge gaat door een bloeienden hof, vol van kleuren, door een overvloeijende weelde van zon-overnoten pracht.

In regelmatig gang onze lezers te leiden door dezen hof van schoonheid, door nader opmerkzaam te maken op al de onderdeelen van elk der drie hoofdstukken, zou meer ruimte vragen, dan beschikbaar is. Daarom wijzen we slechts op de voornaamste punten, zooals die in de opschriften door den Schrijver zelf zijn aangegeven.

De profetische schoonheid wordt ontvouwd door een beschouwen van „de schoonheid van het Evangelie”, „de schoone architectuur van het boek” (in welk stuk bijzonder mooi geteekend wordt de organische orde van den Bijbel in de schijnbaar zoo ver-uiteenliggende deelen) „de schoonheid der bijzondere gedachten”, zooals die in de Heilige historie verwerkelijking vinden.

De priesterlijke schoonheid, die immers aansluit bij het gevoelsvermogen, wordt geteekend in „het gevoelselement in de taal des Bijbels” en in „het schoone proza” en „de schoone poëzie”. Dit gedeelte is naar ons oordeel het mooiste van heel dit mooie werk. Hier toont de Schrijver zich in z'n volle kracht: schoonheidsgenieter zelf, en staande in eerbiedige bewondering voor de heerlijkheid, die hij anderen wil doen zien. Er zijn vele fragmenten in dit hoofdstuk, die zelf proeven zijn van het schoone proza, rijk van taalkracht en in ritmiek der woorden melodieuze klanken-kunst. Men leze maar eens de stukken over „het lyrische proza”, „het volksdicht”, „de religieuze lyriek”. Dan pas gaat men verstaan, welk een weelde-overvloed van schoonheid in den Bijbel ligt uitgespreid voor het eerbiedig-bewonderend oog. De koninklijke schoonheid wordt aangegeven in de ontleding van „het koninklijk karakter der taal”, „de koninklijke zekerheid”, „de koninklijke activiteit”, „de koninklijke majesteit”.

Meer dan een dorre opsomming kunnen wij niet geven. Maar ze moge voldoende zijn, om te doen verstaan, welk een rijkdom van gedachten Dr Wielenga in dezen arbeid heeft neergelegd en een prikkel, om dit pracht-boek zelf te lezen, te genieten.

Want dat is voor alles de waarde van deze studie: zij verrijkt en verdiept.

Ze verrijkt, omdat een goudglans van schoonheid valt over gansch den Bijbel, die, stralend in zijn heerlijkheid als Woord van God, bovendien ook gezien wordt als de openbaring van het opperste schoon, dat alleen is in God. Meer dan eens zal elke Bijbellezers de schoonheid van de dichterlijke taal hebben gevoeld, vooral wanneer hij overvloed las, maar door dit boek wordt men tot een welbewuste onderscheiding van het schoone opgeleid en leert men haar zóó zien, dat men haar anderen kan doen zien. Door deze kracht beteekent dit boek een verrijking voor onze christelijke gemeenschap in haar geheel, die de Bijbel in het centrum stelt van haar onderwijs, en voor ieder onzer in 't bijzonder.

En ze verdiept, omdat over tal van punten vorklarend licht opgaat, waardoor we te beter den zin van het verhaalde leeren verstaan. Door de uiteenzetting b.v. van het schoone parallelisme worden vele psalmen en dichterlijke fragmenten in hun samenstelling duidelijk, door het onderrecht betreffende het wezen der schoone beeldspraak gaat men